
ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. XXXIV

SECTIO H

2000

Wydział Ekonomiczny UMCS, Lublin

RYSZARD ORŁOWSKI

Prof. zw. dr hab. Zbigniew Mieczysław Szeloch

Zbigniew Mieczysław Szeloch urodził się 16 sierpnia 1927 roku w Warszawie. Lata młodzieńcze spędził w Sokółce w woj. białostockim, gdzie Jego ojciec pełnił zawodową służbę wojskową. Następne lata przebywał we Lwowie jako słuchacz Korpusu Kadetów nr 1 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego. Wychowanie w środowisku wojskowym wpłynęło na pewne cechy osobowości prof. Szelocha, takie jak zdyscyplinowanie, dobra organizacja, punktualność, dokładność i systematyczność.

Bardzo wcześnie, bo już w 1941 r. zaczął pracę zawodową jako sprzedawca w piekarni i cukierni w Sokółce, która wówczas stanowiła wyodrębniony Dystrykt „Białystok”, podporządkowany tzw. Gauleiterowi w Prusach Wschodnich. Ponieważ wyroby tej wytwórni były przeznaczone tylko dla Niemców (nosiła ona nazwę „Reichsdeutsche Bäckerei und Konditorei”) bardzo szybko opanował język niemiecki, którym musiał posługiwać się podczas pracy. Fakt ten stanowił dobrą podstawę do późniejszego, niemal perfekcyjnego opanowania tego języka. Po wyzwoleniu uczęszczał do II Liceum Ogólnokształcącego w Białymostku, gdzie w 1946 r. zdał egzamin dojrzałości.

W latach 1946-1952 studiował na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim ekonomię oraz prawo, uzyskując w 1950 r. tytuł magistra nauk społeczno-ekonomicznych, a w 1952 r. magistra prawa. W czasie studiów pracował jako referent ekonomiczny w Oddziale Wojewódzkiego Państwowego Banku Rolnego w Lublinie (27.01.1947-30.11.1949). Niestety nie mógł skorzystać z oferty złożonej Mu przez Profesora Czesława Strzeszewskiego z KUL, podjęcia z dniem 1 października 1950 r. pracy naukowej, gdyż władze państwowe zlikwidowały na tej Uczelni kierunek ekonomiczny.

We wrześniu 1950 r. rozpoczął pracę jako nauczyciel przedmiotów ekonomicznych w ówczesnym Państwowym Zakładzie Kształcenia Administracyjno-Handlowego, w którym (po licznych przekształceniach organizacyjnych i zmia-

nach nazwy), pracował do 30 stycznia 1969 r., początkowo jako nauczyciel (1950-1952), potem kierownik wydziału (1952-1957), wreszcie jako dyrektor Zaocznego Technikum Ekonomicznego i Zaocznego Pomaturalnego Studium Ekonomicznego (1957-1969). Jednocześnie, w latach 1964-1968, pełnił funkcję przewodniczącego zespołu dydaktycznego dyrektorów zaocznych techników ekonomicznych w Okręgowym Ośrodku Metodycznym w Lublinie.

Zgodnie ze swoimi zainteresowaniami czynił ciągłe starania o pracę naukową na UMCS, najpierw w Katedrze Ekonomii Politycznej Wydziału Prawa, później na powołanym w 1965 r. Wydziale Ekonomicznym.

Dopiero w październiku 1967 r., po uzyskaniu stopnia naukowego doktora praw na Wydziale Prawa UMCS w zakresie prawa finansowego, dzięki życiowej rekomendacji ówczesnego rektora prof. Grzegorza Seidlera, rozpoczął pracę adiunkta w Katedrze Ekonomiki Przemysłu, kierowanej przez prof. dr hab. Władysława Holtzmanego na Wydziale Ekonomicznym UMCS.

Teoria organizacji i zarządzania była nie tylko przedmiotem Jego zainteresowań naukowych, ale swoistą pasją. Zawsze łączył teorię z praktyką dnia codziennego, publikując – jeszcze jako pracownik szkolnictwa średniego – kilkanaście artykułów i opracowań z zakresu organizacji i kierowania szkołą. Problematyce tej pozostał wierny przez długie lata, będąc twórcą koncepcji nowej dyscypliny naukowej pn. „Teoria Organizacji i Zarządzania Oświatą”, której podstawy przedstawił w wielu publikacjach, w tym na sympozjum Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN w grudniu 1979 r. Swoistym uwieńczeniem tych wysiłków była książka pt. *Kierowanie szkołą w świetle teorii organizacji i zarządzania*, IKN, Warszawa, cz. I, 1975 (cz. II i III, 1987 r.). Stanowiła ona pierwszą w Polsce koncepcję tej kształtującej się dyscypliny naukowej. Książka spotkała się z bardzo dobrym przyjęciem w środowiskach naukowych oraz praktyków oświatowych. Do dziś jest podstawową lekturą na studiach, w zakresie kierowania szkołą.

Kolejnym nurtem zainteresowań naukowych była problematyka organizacji i zarządzania w przemyśle, podsumowana rozprawą habilitacyjną pt. „Organizacyjne problemy tworzenia i funkcjonowania kombinatów przemysłowych” (Lublin 1975). Stanowiła ona podstawę kolokwium habilitacyjnego zakończonego pomyślnie 19 maja 1975 r. na Wydziale Ekonomicznym UMCS. Było to pierwsze kolokwium habilitacyjne na naszym wydziale. We wrześniu 1971 r. prof. Szeloch otrzymał stopień docenta (dziś doktor habilitowany).

Dalszym nurtem zainteresowań naukowych była problematyka doradztwa organizacyjnego, która zaowocowała pierwszą na polskim rynku książką z tego zakresu pt. *Doradztwo organizacyjne – doświadczenia zachodnioeuropejskie*, EWG, 1992. W związku zaś z pracą na Wydziale Pielęgniarskim Akademii Medycznej w Lublinie, zainteresowania naukowe Profesora skierowane zostały na problematykę zdrowotną. W ich wyniku powstała (napisana wspólnie z dr H. Lenartowicz) książka *Podstawy organizacji i kierowania dla pielęgniarek*, PZWL, 1982.

Ostatnio przedmiotem zainteresowań naukowych Profesora są dwa obszary: fundusze inwestycyjne oraz zarządzanie strategiczne. Oba związane są z pełioną przez Profesora funkcją Przewodniczącego Rady Nadzorczej Narodowego Funduszu Inwestycyjnego im. E. Kwiatkowskiego (1995-1998). Był to niewątpliwie spektakularny, osobisty sukces Profesora, gdyż powołanie to nastąpiło w wyniku konkursu, w którym wzięło udział ponad 6 tys. kandydatów. Znalezienie się – w wieku 68 lat – w pierwszej piętnastce, było nie lada osiągnięciem. Z zakresu funduszy inwestycyjnych i zarządzania strategicznego Profesor opublikował ponad 30 artykułów, w tym książkę *Podstawy zarządzania strategicznego przedsiębiorstwem*, WSB-NLU, Nowy Sącz 1995.

Ogólny dorobek naukowy Profesora wynosi 286 pozycji, w tym kilkanaście książek. Podkreślić należy, że posiada on w swym dorobku około 30 artykułów w czasopismach zagranicznych. Był także współautorem 3 książek wydanych w RFN.

Publikacje te wynikały z badań empirycznych prowadzonych w zespołach, którymi kierował głównie Profesor, zarówno w ramach badań centralnych (13 projektów), jak i badań zleconych przez przedsiębiorstwa (9) oraz własnych. Był ponadto uczestnikiem trzech zagranicznych zespołów badawczych (w RFN i Austrii), gdzie zajmował się problematyką sanacji przedsiębiorstw oraz dostosowaniem przedsiębiorstw krajów Europy Środkowo-Wschodniej do gospodarki rynkowej. Aktualnie Profesor jest kierownikiem projektu KBN pn. „Proces restrukturyzacji przedsiębiorstw”, którego zakończenie planowane jest na rok 2000.

Cechą charakterystyczną działalności Profesora jest ścisłe łączenie teorii z praktyką, znajdujące wyraz w pracach naukowych. Wiąże się to m. in. z faktem świadczenia usług doradczych dla wielu przedsiębiorstw, jak również stałą pracą w charakterze doradcy w takich instytucjach jak:

- Instytut Organizacji Przemysłu Maszynowego „Orgmasz” w Warszawie (1971-1977);
- Centrum Szkolenia Samorządu i Administracji w Lublinie (1993- aktualnie);
- Bank Depozytowo-Kredytowy w Lublinie (1995-1999);
- Centrum Kreowania Liderów w Kłudzienku k. Warszawy (1994-1995).

Profesor Szeloch odbył kilkanaście staży naukowych w uczelniach Austrii, Holandii, RFN, NRD, Szwajcarii, Włoch. Swoistym wyróżnieniem była praca w charakterze profesora wizytującego na Uniwersytecie w Innsbrucku (1989-1990), gdzie wykładał zarządzanie, oraz prowadził seminarium z organizacji, uczestnicząc jednocześnie w pracach badawczych związanych z problematyką restrukturyzacji przedsiębiorstw.

Bardzo aktywna działalność naukowo-badawcza Profesora zaowocowała oryginalnymi i twórczymi osiągnięciami polegającymi m. in. na:

- opracowaniu całościowej koncepcji dyscypliny naukowej pn. „Teoria organizacji i zarządzania oświatą”;

- stworzeniu bardzo pragmatycznej koncepcji kierowania szkołą o wyraźnie innowacyjnym charakterze (ujmującym m.in. takie problemy, jak kultura organizacyjna, klimat organizacyjny, uczenie się szkoły, usprawnienia w szkole);
- opracowaniu teoretycznych podstaw zarządzania strategicznego przedsiębiorstwem w procesie transformacji;
- uogólnieniu, dotyczącym barier (czasowej, prawnej, terytorialnej, społecznej i psychologicznej) występujących w procesie tworzenia konglomeratów przemysłowych;
- twórczej adaptacji metodyki doradztwa organizacyjnego do potrzeb polskich przedsiębiorstw;
- wypracowaniu uogólnień dotyczących struktury organizacyjnej uczelni wyższych;
- usystematyzowaniu i twórczej adaptacji ogólnych zasad organizacji i zarządzania do działalności pielęgniarskiej.

Działalność naukowo-badawczą łączył Profesor z działalnością dydaktyczną. Prowadził wykłady i seminaria z przedmiotów: organizacja i zarządzanie, zarządzanie strategiczne, metodyka pracy doradczej, wprowadzając wiele innowacji dydaktycznych i metodycznych, m. in. w postaci: analizy przypadków, gier kierowniczych, nowocześnie ujętych testów. Jest bardzo dobrym dydaktykiem, kochającym zawód nauczyciela akademickiego, z którego jest bardzo dumny.

Profesor jest inicjatorem i organizatorem kilkudziesięciu międzynarodowych konferencji naukowych, w których uczestniczyło wielu wybitnych naukowców zagranicznych. Ponadto brał udział w kilkunastu zagranicznych konferencjach. Dowodem uznania Jego kompetencji jest fakt, że pięciokrotnie był zapraszany na międzynarodowe kongresy doradców, które odbywały się w Wiedniu.

Jest rzeczą godną podkreślenia, że jako jedyny naukowiec (nie pedagog), uczestniczył kilkakrotnie w corocznych konferencjach naukowych organizowanych przez Polskę i RFN nt. zarządzania oświatą. Przewodniczyli im zawsze prof. R. Süsmuth, wieloletnia Przewodnicząca Bundestagu oraz ś.p. prof. M. Kozakiewicz.

Zasługą Profesora jest zorganizowanie Zakładu Organizacji i Zarządzania oraz kierunku „Organizacja i zarządzanie” na Wydziale Ekonomicznym UMCS, na którym wypromował 8 doktorów oraz około 300 magistrów.

Z Jego inicjatywy powstał w 1993 r. rocznik pn. „Zeszyty Naukowe Zakładu Organizacji i Zarządzania UMCS”, ostatni – niestety – Zeszyt nr 4 ukazał się niedawno na rynku. Roczniak ten umożliwia publikacje pracownikom tego Zakładu, co wobec trudności z umieszczaniem artykułów w centralnych czasopismach naukowych, miało duże znaczenie; szczególnie dla początkujących adeptów nauki.

Profesor pełnił funkcje: Kierownika Zakładu Organizacji i Zarządzania (1973-1997), Prodziekana (1973-1976), Dyrektora Instytutu (1976-1981 oraz 1984-1987), był trzykrotnie członkiem Komisji senackich w dwóch kadencjach Senatu.

Pracując w UMCS, wykładał jednocześnie na Politechnice Lubelskiej (1987-1992), Akademii Medycznej w Lublinie (1971-1983), Wyższej Szkole Biznesu – National Louis-University w Nowym Sączu (1995-1998) oraz wielu uczelniach zagranicznych (Austria, RFN, Szwajcaria, Włochy) i instytucjach szkoleniowych. Wymagający, o bardzo dużym poczuciu dyscypliny, był ceniony za klarowność i wysoki poziom wykładów, za nowoczesność treści merytorycznych i stosowanie nowoczesnych metod dydaktycznych.

Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego otrzymał w 1990 r. (po 15 latach od habilitacji), zaś profesora zwyczajnego w 1992.

W uznaniu zasług był często nagradzany, otrzymując 7 nagród resortowych oraz kilkanaście rektorskich. Posiada Krzyż Kawalerski i Oficerski Orderu, Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi, Medal Komisji Edukacji Narodowej oraz Medal im. Karola Adamieckiego.

Jest członkiem krajowych i zagranicznych towarzystw naukowych: Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa, Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, Ost-West-Akademie w Linzu (Austria), Gesellschaft für Bildungsverwaltung (RFN), Verband der Hochschullehrer für Betriebswirtschaft (RFN, Austria, Szwajcaria), European Network for Improving Research and Development in Educational Management (Anglia). Bezpartyjny, państwowiec, członek „Solidarności” od 1980 roku. Żonaty, ojciec czwórki dzieci, z których jest bardzo dumny i dwóch wspaniałych, bardzo kochanych wnuków.

Z dniem 1 października 1997 r. przeszedł – po 30 latach pracy naukowej i 56 zawodowej – formalnie na emeryturę, którą od razu zawiesił. Chciał – zgodnie z Uchwałą Rady Wydziału Ekonomicznego – nadal – w ramach 1/2 etatu – przekazywać wiedzę adeptom studiów ekonomicznych UMCS. Niestety, ówczesny Rektor nie wyraził na to zgody, wobec tego Profesor podjął pracę w polsko-amerykańskiej Wyższej Szkole Biznesu w Nowym Sączu, z której z dniem 15 września 1998 r. przeniósł się do Wyższej Szkoły Języków Obcych i Ekonomii w Częstochowie, gdzie – jak mówi – znalazł wspaniałą atmosferę i spotkał się z ogromną życzliwością władz tej niecodziennej uczelni. Wykłada tam podstawy zarządzania, teorię przedsiębiorstwa i zarządzanie strategiczne.

Kochający pracę, świetnie zorganizowany, bardzo wymagający od siebie i współpracowników, kontynuuje swą pracę naukową zgodnie z Jego dewizą życiową „Psy szczażą, a karawana idzie dalej”.

